

3. Про затвердження Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2011-2015 роки : постанова Кабінету Міністрів України від 1 грудня 2010 р. № 1088 // Урядовий кур'єр. – 2010. – 12 грудня. – № 230.

4. Троян С. Базові засади транскордонного співробітництва і перспективи функціонування євро регіонів / С. Троян. – Режим доступу : <http://vuzlib.com/content/view/1685/74/>.

5. Михайло Гайничеру: Враховуючи значний потенціал Буковини, можна розраховувати на залучення коштів Європейського Союзу для розвитку інфраструктури області // Офіційний сайт Чернівецької ОДА. – Режим доступу: http://www.oda.cv.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=9373&Itemid=145.

Анатолій Вдовічен, к.е.н., Віталіна Мельник,
Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
м. Чернівці

РОЗВИТОК ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ЯК ОДИН ІЗ ЗАСАДНИХ ПРІОРИТЕТІВ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ЄС

Розширення Європейського Союзу, вступ України до СОТ, світова економічна криза, інші процеси глобалізації мають суттєвий вплив на соціально-економічний розвиток української держави. Життя ставить перед українським суспільством нові виклики. У своїй сукупності ці зовнішні виклики і внутрішні проблеми спричиняють різку диференціацію українських регіонів, насамперед прикордонних. Одночасно Україною ще не повністю використовується потенціал транскордонного співробітництва, що мало б забезпечити сталий розвиток та конкурентоспроможність транскордонних регіонів. Все вище зазначене і визначає актуальність проведеного дослідження.

Питанням транскордонного дослідження присвячені роботи таких науковців як: П.Беленький [1], Б.Буркінський, Л.Вардомський, Р.Горблюк [2], В.Демченко [2], В.Євдокименко, М.Ілієва, П.Кузьмшин, В.Ляшенко [3], Ю.Макогон [3], А.Мельник, Н.Мікула [4], І. Пелещак [2], С.Писаренко, С.Романов, І.Студенніков [5] та інші.

Виходячи з вищезазначеного, метою роботи є вивчення сучасного стану транскордонного співробітництва між Україною та ЄС, визначення існуючих проблем та шляхів їх розв'язання.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання: розкрити теоретичні аспекти транскордонного співробітництва в контексті інтеграційних процесів; провести аналіз основних складових положень забезпечення розвитку транскордонного співробітництва між Україною та ЄС; виявити шляхи розбудови транскордонного співробітництва між Україною та ЄС.

Об'єктом дослідження є регіони України, які приймають, чи можуть приймати участь в транскордонному співробітництві.

Предметом дослідження є теоретичні основи та методико-прикладні рекомендації обґрунтування сукупності пріоритетів і засобів забезпечення конкурентоспроможності українських регіонів через участь останніх в транскордонному співробітництві на шляху інтеграції до ЄС.

Слід зазначити, що 19 із 25 регіонів України є прикордонними, а їх сукупна площа становить близько 77% усієї території держави. На сьогодні на території України діють 7 єврорегіонів, а саме: «Буг» (Україна, Польща, Білорусь), «Карпатський єврорегіон» (Україна, Польща, Словаччина, Угорщина, Румунія), «Нижній Дунай» (Україна, Молдова, Румунія), «Верхній Прут» (Україна, Молдова, Румунія), «Дніпро» (Україна, Росія, Білорусь) та «Слобожанщина» (Україна, Росія), «Ярославна» (Україна, Росія). У 2008 році за ініціативою Ради Європи було утворено Чорноморський єврорегіон. Із створенням єврорегіону «Донбас» (Україна, Росія) має бути завершено процес інституціоналізації транскордонного співробітництва у вигляді єврорегіонів по усьому периметру державного кордону України.

Роль транскордонного співробітництва багатогранна. У інтеграційних процесах вона визначається можливістю прискорення процесів вирівнювання життєвого рівня населення прикордонних територій до середньоєвропейського та досягнення вільного руху товарів, людей і капіталів через кордон до повної інтегрованості простору. Також транскордонне співробітництво робить можливим об'єднувати зусилля для вирішення спільних проблем у транскордонному регіоні, у тому числі для вирішення питань національної безпеки.

Виділяються наступні етапи формування інституту ТКС в Україні: 1) створення законодавчого середовища; 2) інституційне забезпечення ТКС (основні та допоміжні структури); 3) формування громадянського суспільства в контексті розвитку ТКС (поінформованість населення та залучення до активної співпраці громадян); 4) формування регіональної політики розвитку транскордонного співробітництва.

На шляху до вступу України до ЄС необхідно узагальнити досвід європейського транскордонного співробітництва як попереднього та доповнюючого етапу інтеграції у регіональному вимірі. Для формування цілісної, дієвої політики розвитку транскордонного співробітництва в Україні необхідно розробити теоретико-методологічні основи співробітництва та обґрунтувати шляхи і механізми його поглиблення.

Варто відмітити, що специфіка транскордонного регіону зумовлюється: наявністю кордону і усім, що з ним пов'язане; транзитністю території, що зумовлює специфіку територіально-просторового розвитку; наявністю спільних природних ресурсів. Транскордонне співробітництво передбачає різного роду контакти людей, які можуть зумовлювати появу спільної діяльності: родинні та соціо-гуманітарні контакти, прикордонна торгівля; економічна співпраця; взаємодопомога у надзвичайних ситуаціях, у боротьбі з контрабандою, нелегальною міграцією; спільне використання природних ресурсів, природоохоронні заходи. Це призводить до появи

транскордонних ринків.

Євро регіони – найвища з організаційних форм транскордонних відносин. Вони можуть створюватися як юридична або не юридична особа, мають свою організаційну структуру та визначені джерела фінансування.

Існування відповідних фінансових ресурсів є одним з важливих інструментів для розвитку транскордонного співробітництва. Від приватного сектору також очікується фінансова підтримка транскордонного співробітництва. Що стосується державного сектору, то кошти структурних фондів ЄС (зокрема, програма INTERREG) суттєво полегшили реалізацію транскордонних проектів. Обсяг коштів структурних фондів, спрямованих на розвиток прикордонного співробітництва, складає приблизно 308 млрд. євро на період 2007-2013 рр.

Транскордонні кластери охоплюють суміжні прикордонні території сусідніх держав, до складу яких входять інституції та фірми, розміщені по обидва боки кордону. Тому транскордонні кластери можна визначити як групи незалежних компаній та асоційованих інституцій, які: географічно зосереджені у транскордонному регіоні; співпрацюють та конкурують; спеціалізуються у різних галузях, пов'язані спільними технологіями та навичками і взаємодоповнюють одна одну, що в кінцевому підсумку дає можливість отримання синергетичних та мережевих ефектів, дифузії знань та навиків.

Особливістю транскордонних кластерів є те, що учасники кластерів розміщені у різних податкових, митних, законодавчих середовищах сусідніх країн, однак можуть мати спільні підприємства та організації, користуватися спільною інфраструктурою, і функціонують, насамперед, на транскордонних ринках. Іншою особливістю транскордонних кластерів є те, що інтенсивність мережевих взаємодій у кластері обмежується наявністю кордону, який створює додаткові бар'єри для вільного руху товарів, робочої сили, капіталу. Для того, щоб кластери стали успішними, потрібен час, численні приклади свідчать про те, що на формування кластеру потрібно десятиріччя, щоб розробити вагому та реальну конкурентну перевагу.

Виконання стратегії формування та розвитку транскордонних кластерів дасть змогу отримати наступні результати: розширити інноваційно-інвестиційну інфраструктуру експортно-орієнтованих регіонів, підвищити конкурентоспроможність транскордонних регіонів та їх інвестиційну привабливість; покращити співпрацю між суб'єктами та учасниками транскордонного співробітництва; забезпечити інтеграцію України до загальноєвропейських соціально-економічного, політичного та

інших просторів; розширити можливості для участі громадськості у впровадженні нових інноваційних інструментів у транскордонне співробітництво; забезпечити підготовку кваліфікованих кадрів з питань виявлення транскордонних кластерних ініціатив та розвитку транскордонних кластерів.

Для забезпечення більшої ефективності в реалізації транскордонного співробітництва рекомендується: здійснити аналіз існуючих проблем, що заважають транскордонному співробітництву, а також можливі шляхи їх вирішення; визначити стимули для подальшого розвитку транскордонного співробітництва; провести аналіз «сильних» та «слабких» сторін у транскордонному співробітництві та діяльності існуючих євро регіонів; на основі проведених досліджень та SWOT-аналізу підготувати стратегії розвитку окремих євро регіонів; провести підготовку кадрів (навчання) фахівців у визначених євро регіонах з питань впровадження підготовлених стратегій розвитку.

Таким чином, дотримання рекомендацій розбудови євро регіонів дасть можливість забезпечити більшу ефективність в реалізації транскордонного співробітництва.

Список використаних джерел:

1. Бельський П.Ю, Мікула Н.А. Формування та розвиток системи міжрегіонального та транскордонного співробітництва в Україні.// Регіональна економіка - 2001,- №.3,- С.61-74.
2. Горблюк Р., Демченко В., Пелешак І. Узагальнення світового досвіду розвитку транскордонних кластерів. // Звіт НДР «Розробка регіональної стратегії формування та підтримки розвитку транскордонних кластерів». Наук. кер. д.е.н., проф. Н.Мікула. - Львів, 2008. - С.166;
3. Макогон Ю.В., Ляшенко В.И. Формы и направления межрегионального трансграничного сотрудничества: Монография, изд. 2-е, исп. и допол. - Донецк: ООО «Юго- Восток, Лтд», 2003. - 512 с.
4. Мікула Н.А. Стратегія формування та підтримки розвитку транскордонних кластерів / Н.А.Мікула // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Кластери та конкурентоспроможність прикордонних регіонів: Збірник наукових праць. Вип.3 (71) / НАН України. Ін-т регіональних досліджень; Редкол.: Відп. ред. Є.І.Бойко.- Львів, 2008. - С.129-141;
5. Студенников І. Транскордонне співробітництво та його місце в регіональному розвитку // Регіональна політика в країнах Європи: Уроки для України / Київ, центр Ін-ту Схід-Захід; за ред. С.Максименка. - К.: Логос, 2000. - 171 с., - Є. 138-167.

Василь Герасимчук, д.е.н.,

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут»,
м. Київ

ВІД СИРОВИННОЇ ДО НАУКОМІСТКОЇ ПРОДУКЦІЇ В СТРУКТУРІ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ-СУСІДАМИ

1. Підвищувати конкурентоспроможність соціально-економічної системи держави. Серед критеріїв оцінки рівня конкурентоспроможності країни: продуктивність праці (у грошовому, натуральному і трудовому вимірі), енергомісткість продукції, індекс людського розвитку, прибутковість бізнесу і т.п. Міжнародний інститут розвитку управління (МІРУ) в Лозанні (Швейцарія) у щорічному рейтингу (IMD WCU)